

98152 - Yatırım Sertifikalarına Çekiliş

Soru

A, B ve C kategorilerine ait yatırım sertifikalarını satın almanın hükmü nedir?

Detaylı cevap

Faizli bankalar tarafından düzenlenen A, B ve C kategorilerine ait tüm yatırım sertifikaları haramdır.

Bu sertifikalar faizli borçlanma senetleri olup türlerine göre farklılık göstermektedir.

A Kategorisi yatırım sertifikalarının faiz oranı yüzdeler olup sertifikanın geçerlilik süresi olan on yıllık sürenin sonunda faiz geliri sertifikanın asıl değerine eklenir.

B Kategorisi yatırım sertifikalarının belirli faizleri olup bankayla yapılan anlaşmaya göre ayda bir, üç ayda bir veya altı ayda bir ödenir. Bu durumda sermaye olduğu gibi kalır ve eksikliğe tabi değildir. Sonuç olarak her iki kategori de haramdır. Çünkü bunların faizi garantili olduğu gibi garantili borçlar türleridir. Hiçbir şekilde mudarebe (emek ve sermaye ortaklığı) konusuna girmezler. Şayet mudarebe kapsamına girseler bile geçersiz ve batıl bir mudarebe olurdu.

Şeriat hukukuna göre para sahibinin parasını garanti altına aldığı ve işçinin para sahibine belli bir miktar vermediği mudarebe, caiz değildir.

İslam Fıkıh Akademisi Konseyinin 11/16 Ocak 2003 tarihli, 8-13 Zilkade 1423 H. tarihleri arasında Katar'daki on dördüncü oturumunda aldığı kararlar arasında şu vardır:

"Faizli bir kredi sözleşmesinin meşru bir mudarebe sözleşmesinden farklı olduğu görülmüştür. Zira kredi işlemlerinde kar ve zarar borçluya aittir. Mudarebeye gelince, bu kârın paylaşılmasıdır, zarar olursa da paylaşılır. Nitekim Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle buyurmuştur: "Kazanç/nema, sorumluluk/garanti karşılığındadır." (Ahmed)

Yani: Getiri, nema ve artış yoluyla elde edilenler; yalnızca zarar, kayıp ve zararın sonuçlarına katlananlar için caizdir. Fıkıh alimleri bu hadisten, meşhur fikhî kuralı çıkarmışlardır: "Kazanç sorumlulukla elde edilir." Ayrıca Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem "Sorumluluğu alınmayan bir şeyden kazanç sağlamayı yasaklamıştır." (Ashâbü's-Sünen)

Yüzyıllar boyunca fıkıh alimleri ve tüm mezhepler arasında şu konuda fikir birliği olmuştur: Mudarebe ve diğer ortaklıklarda yapılan yatırımlarda sabit bir kâr tutarının belirlenmesi veya sermayenin bir yüzdesi olarak belirlenmesi caiz değildir. Aksi takdirde asıl malın/sermayenin garanti altına alınması demektir. Bu da şer'î delillere aykırı olup ortaklığın ve mudarebe gereği olan kâr ve zarara katılmanın sona ermesine yol açar. Bu görüşte icmâ vardır. Zira buna aykırı bir görüş aktarılmamıştır. İbn Kudâme "el-Muğnî"de (3/34) şöyle dedi: Alimler, içlerinden birinin veya her ikisinin kendileri için belirli dirhemleri şart koşması halinde mudarebenin geçersiz olduğu konusunda ittifak etmişlerdir. Bu konuda icmâ vardır. İcmâ da başlı başına bir delildir.

Fıkıh Konseyi oy birliğiyle bu kararı verirken, Müslümanların Cenab-ı Hakk'a ve Rasülü Sallallahu Aleyhi Vesellem'e itaat ederek helal kazanç elde etmelerini ve haram kazançtan kaçınmalarını tavsiye ediyor.

C Kategorisi yatırım sertifikaları belirli bir faize sahip olmayıp değerini istediği zaman çekebilir, kendisine bu sertifikaların numaraları üzerinden periyodik olarak yapılan bir çekilişe katılma hakkı verir ve bu çekiliş; sözleşmede katılımcıyla yapılan bir şarttır. Öyle ki kişi, bu çekilişlere katılmasa bu sertifika programına giremeyecekti. Bu durum bu kategorinin diğer iki kategori gibi haram olmasına neden olmaktadır. Çünkü şu kuralın kapsamına girmektedir: "Yarar sağlayan her türlü borç, faizdir."

Daimî Fetva Kurulu'na şöyle soruldu:

Mısır Ulusal Bankası, C kategorisinden yatırım sertifikaları düzenler ve bunlar bankadan satın alınır. Satın alınan sertifikalar üzerinde aylık çekilişler gerçekleşir ve kazanan sertifika, sertifika sahibinin elinde kalmasıyla birlikte büyük miktarda para kazandırır.

Sertifikayı istediği zaman bankaya iade etme ve değerini alma hakkı olan bir sertifika sahibinin kazandığı bu büyük miktardaki paranın hükmü nedir?

Cevap:

Durum anlatıldığı gibi ise kumar türünden bir işlem yapılmış olur. Şüphesiz bu da büyük günahlardandır. Yüce Allah şöyle dedi: “Ey iman edenler! (Aklı örten) İçki (ve benzeri şeyler), kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak şeytan işi birer pisliktir. Onlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz. Şeytan, içki ve kumarla ancak aranızda düşmanlık ve kin sokmak; sizi Allah’ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçiyor musunuz?” (Maide 90-91)

Bu tür işlemleri yapan kişinin Allah’a tövbe etmesi ve bu işleminden sakınması gerekir. Kazandığı paradan da kurtulması gerekir. (Şeyh Abdulaziz b. Baz, Şeyh Abdurrezzak Affî, Şeyh Abdullah b. Ğadyan, Şeyh Abdullah bin Kaud) (Daimî Fetva Kurulu 13/301-302)

İslam Fıkıh Akademisi Konseyi, söz konusu üç tür yatırım belgelerini yasaklayan bir karar düzenlemiştir. Kararın metni şöyledir:

"Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla

Alemlerin Rabbi olan Allah’a hamd olsun; salat ve selam peygamberlerin sonuncusu efendimiz Muhammed'e, onun ailesine ve ashabına olsun.

(Tahvillere ilişkin) (62/11/6) Sayılı Karar:

İslam Fıkıh Akademisi Konseyi altıncı konferans oturumunu Suudi Arabistan Krallığı'nın Cidde kentinde, MS 14 - 20 Mart 1990'a denk gelen 17 - 23 Şaban 1410 H. tarihleri arasında gerçekleştirdi.

Rabat 20-24 Rabi' al-Thani 1410 H./20-24/10/1989 MS'de düzenlenen sempozyumda (Finansal Piyasalar) sunulan araştırma, öneri ve sonuçları inceledikten sonra İslam Kalkınma Bankası'nın İslami Araştırma ve Eğitim Enstitüsü iş birliğiyle ve Fas Krallığı Vakıflar ve Diyanet İşleri Bakanlığı'nın ev sahipliğinde;

Tahvilin; düzenleyen tarafından vade sonunda hamiline nominal değeri ödemenin yanı sıra, tahvilin nominal değerine atfedilen üzerinde anlaşmaya varılan bir faiz ödemesi veya şartlı bir fayda düzenlemesi, kura yöntemiyle verilen ödül olsun veya sabit bir tutar olsun veya indirim şeklinde verilir ödemekle yükümlü olduğu bir sertifikadır.

Bu konuda yapılan inceleme sonunda şu kararlar verildi:

1. Tutarını kendisine atfedilen faizle veya şartlı bir faydayla birlikte ödeme yükümlülüğünü temsil eden tahvillerin düzenlenmesi, satın alınması veya işlem yapılması Şeriata göre haramdır. Çünkü bunlar faizli borçlardır. Bunu düzenleyen kuruluş; özel olsun veya kamu olup devlete bağlı olsun, fark etmez. Bunları “sertifika”, “yatırım sukukları” veya “tasarruf” olarak adlandırmanın ya da taahhüt edilen faizi “kâr”, “kira”, “komisyon” veya “geri dönüş” olarak adlandırmanın hiçbir etkisi yoktur.
2. Sıfır kuponlu tahviller, nominal değerinin altında satılan borçlar olduğundan ve bu tahvillerin iskontosu olduğundan sahiplerinin aradaki farklardan yararlanması nedeniyle de haramdır.
3. Ödüllü tahviller de haramdır. Çünkü bunlar yarar sağlama koşulu bulunan borçlardır. Belirli olmaksızın borç verenlerin geneli için veya bazıları için bir artış ve nema söz konusudur. Bununla birlikte kumar şüphesi olduğundan dolayı haramdır.
4. Haram olan tahvillerin (düzenlenmesi, satın alınması veya ticaret yapılması) alternatifleri arasında, sahiplerinin bir faiz veya götürü menfaate sahip olmadığı, bunun yerine belirli bir yatırım faaliyeti için mudarebeye dayalı tahvil veya sukuk yer alır. Sahip oldukları tahvil veya sukuk miktarıyla orantılı olarak bu projeden elde edilen kârın yüzdesi kadardır ve fiilen elde edilmediği sürece bu kârı elde edemezler.

Bu konuda dördüncü oturumunun Mukarada tahvillerine ilişkin (5) sayılı kararında kabul edilen formülden faydalanılabilir.

En iyisini Allah bilir.